

Ελληνική Οικονομική Κρίση. Ανασκόπηση, Ανάλυση και Προοπτική

*Αναστάσιος Μπασαράς, Σμχος ε.α. (ΜΗ), πρώην Ανώτερο Στέλεχος ΝΑΤΟ**

Εισαγωγή

Πολλοί αναλυτές έχουν αναλύσει την Ελληνική οικονομική κρίση. Πολλές αναλύσεις έχουν επισημάνει ως κύριους παράγοντες της κρίσης το τεράστιο δημόσιο χρέος, τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα, την ανορθολογική διαχείριση των δημόσιων δαπανών, τη μεγάλη υστέρηση εξαγωγών έναντι εισαγωγών, τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα και τη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Η κρίση έχει δημιουργήσει τεράστια προβλήματα στη χώρα και η λέξη *χρεοκοπία* ακούγεται καθημερινά. Κάποιοι δε θέλουν ούτε να τη σκέφτονται, κάποιοι άλλοι θεωρούν πως αυτή είναι η λύση. Ωστόσο, θα πρέπει να γνωρίζουμε όλοι ότι αυτό δεν συμβαίνει πρώτη φορά στην Ελλάδα. Μετά την απελευθέρωση του 1821 η χώρα μας έχει βρεθεί στα πρόθυρα πτώχευσης άλλες τέσσερις φορές. Στο παρόν άρθρο θα ανασκοπήσουμε την κρίση με έμφαση στα τελευταία χρόνια, θα κάνουμε ανάλυση παρουσιάζοντας τα βασικά οικονομικά στοιχεία και αίτια και θα κλείσουμε με την προοπτική και τις μελλοντικές δράσεις.

Ανασκόπηση της κρίσης

Στη συνέχεια θα δούμε την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης μετά τη μεταπολίτευση του 1974.

1974-2009:

Η Ελλάδα μετά το 1974 έκανε πολλά δάνεια με συνέπεια τη διόγκωση του χρέους. Το ετήσιο έλλειμμα ήταν επίσης υψηλό. Μετά το 1993 η οικονομία είχε ομαλότερο δρόμο με στόχο την ικανοποίηση των κριτηρίων σύγκλισης του Μάαστριχτ. Το χρέος (ως ποσοστό του ΑΕΠ) μειώνεται ελαφρά και το έλλειμμα πέφτει μέχρι το 1999 κάτω από 3%, πετυχαίνοντας τελικά η Ελλάδα να γίνει μέλος της ΟΝΕ. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι οι υψηλές επιδόσεις οφείλονταν σε αποκρύψεις ελλειμμάτων και δανείων, πρακτική γνωστή ως *δημιουργική λογιστική*. Στα τέλη 2004, η κυβέρνηση έκανε οικονομική απογραφή, η οποία αποκάλυψε αποκρύψεις δαπανών με αποτέλεσμα την αναθεώρηση των ελλειμμάτων των προηγούμενων ετών, τη μείωση της αξιοπιστίας της χώρας και την τριετή επιτήρηση από την Ε.Ε. Από τα τέλη του 2008 όμως, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η ελληνική οικονομία εκτροχιάζεται και το έλλειμμα, αλλά και το χρέος αρχίζουν να αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς. Το κλίμα της Ελληνικής οικονομίας είναι δυσάρεστο. Ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής, που κυβερνούσε με μία μικρή πλειοψηφία, εξαγγέλλει πρόωρες εκλογές για τις 4 Οκτωβρίου 2009. Τις εκλογές κέρδισε το ΠΑΣΟΚ με υποσχέσεις για αυξήσεις μισθών στα όρια του πληθωρισμού και με βασικό σύνθημα *λ ε φ τ ά υ π ά ρ χ ο υ ν*.

Οκτώβριος, 2009- Ιανουάριος, 2010:

Ο υπουργός Οικονομικών ανακοίνωσε στο ECOFIN ότι το έλλειμμα για το 2009 θα εκτιναχτεί στο 12,5% από 6% που εκτιμούσε η προηγούμενη κυβέρνηση (το 2010 αναθεωρήθηκε στο 15,4%). Οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης υποβαθμίζουν την Ελληνική οικονομία. Η κυβέρνηση αποφεύγει την άμεση λήψη μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης για τον καθησυχασμό των αγορών και εφαρμόζει προεκλογικές υποσχέσεις (π.χ., *επίδομα αλληλεγγύης*). Ο προϋπολογισμός του 2010 είναι συνεπής στις προεκλογικές υποσχέσεις με αυξήσεις, στα όρια του πληθωρισμού, σε χαμηλούς μισθούς και συντάξεις. Μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού νέα αρνητική εξέλιξη στην πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας. Περαιτέρω υποβαθμίσεις από τους διεθνείς οίκους και αναστάτωση των αγορών. Από τον Ιανουάριο του 2010 συνεχής άνοδος των *spreads*, ξεπερνώντας ακόμα και τις 1000 μονάδες τον Απρίλιο του 2010.

Φεβρουάριος, 2010: Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων:

Ο πρωθυπουργός ευρισκόμενος στο Νταβός (Ελβετία, ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ) δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων. Η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν: πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων, υπερωριών και οδοιπορικών.
Μάρτιος, 2010: Δεύτερο πακέτο μέτρων:

Έντονη φημολογία χρεοκοπίας. Λήψη νέων σκληρών μέτρων, όπως: Μειώσεις 30% δώρων, 12% επιδομάτων Δημοσίου, 7% αποδοχών υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ, αυξήσεις ΦΠΑ και φόρου βενζίνης κλπ

Απρίλιος-Μάιος, 2010: Μνημόνιο και Τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων:

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές, παρά την λήψη των μέτρων, και στις 23 Απριλίου ο πρωθυπουργός ανακοινώνει στο Καστελόριζο την προσφυγή της χώρας στο μηχανισμό στήριξης (ΟΝΕ,ΕΚΤ,ΔΝΤ) και λήψη μέτρων, όπως:

Αντικατάσταση 13/14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500€ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000€ και πλήρης κατάργηση των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές, Αντικατάσταση 13/14ης σύνταξης με επίδομα 800€ για συντάξεις ως 2500€, Αύξηση ΦΠΑ κλπ.

Στις 3 Μαΐου 2010, η Ελλάδα αιτήθηκε 80B€ από τις υπόλοιπες χώρες της ΟΝΕ και 30B€ από το ΔΝΤ. Η αίτηση υπερψηφίστηκε από ΠΑΣΟΚ, ΛΑΟΣ και είχε τρία μνημόνια:

Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης και Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής).

Ιούνιος-Οκτώβριος, 2011: Δεύτερο Μνημόνιο και Τέταρτο-Πέμπτο Πακέτα Μέτρων:

Στις 29 Ιουνίου 2011 η Βουλή των Ελλήνων εψήφισε το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015. Το μεσοπρόθεσμο προβλέπει σειρά μέτρων περιορισμού δαπανών και αύξησης εσόδων, όπως:

Περιορίζονται μισθολογικές και λειτουργικές δαπάνες και νέα φορολογικά μέτρα. Ιδρύεται Οργανισμός Αποκρατικοποιήσεων για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Νέα μέτρα όπως: Αλλαγή φορολογικής κλίμακας. Έκτακτη εισφορά για όσους έχουν εισόδημα πάνω από 12.000€, Αύξηση κλίμακας ΦΠΑ εστίασης, αύξηση ποσοστού παρακράτησης ΛΑΦΚΑ σε όλες τις συντάξεις άνω των 1450€ κλπ.

Στο τέλος Αυγούστου ανακοινώθηκε πως η οικονομία της Ελλάδας βρισκόταν εκτός στόχων, καθώς υπήρχε μεγάλη υστέρηση εσόδων και αύξηση δαπανών. Νέα μέτρα όπως:

Διεύρυνση εργασιακής εφεδρείας, Νέος έκτακτος φόρος κατοικιών μέσω του λογαριασμού της ΔΕΗ, Περικοπή συντάξεων και μεγάλες περικοπές στο εφάπαξ, Ανοιγμα όλων των κλειστών επαγγελματιών κλπ

Οκτώβ, 2011-Νοέμβ, 2012: Κούρεμα, Πρόσθετο Πακέτο Στήριξης, Εκλογές, Ανακεφαλαιοποίηση:

Στις 23 Οκτωβρίου έκτακτη σύνοδος κορυφής ΕΕ για την κατάρτιση ενός σχεδίου αντιμετώπισης της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη. Στις 27 Οκτωβρίου η σύνοδος συμφώνησε σε:

Κούρεμα κατά 50% ελληνικού χρέους, πρόσθετο πακέτο βοήθειας ύψους 130B€, πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής μέχρι το 2021, δημιουργία μηχανισμού μόνιμης εποπτείας της Ελλάδας και συνεχούς παρακολούθησης της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων, ανακεφαλαιοποίηση Ελληνικών τραπεζών ύψους 30B€ και αύξηση κατά 1G€ των κεφαλαίων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Ο πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου ανακοινώνει ξαφνικά διεξαγωγή δημοψηφίσματος με θέμα την νέα δανειακή σύμβαση. Η απόφαση προκαλεί έντονες αντιδράσεις της αντιπολίτευσης, άλλα και στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος. Οι εξελίξεις στην Ελλάδα υπήρξαν κύριο θέμα συζήτησης της συνόδου των G-20, στην οποία κλήθηκε και ο Έλληνας πρωθυπουργός. Οι Μέρκελ και Σαρκοζί ανακοίνωσαν πως το δημοψήφισμα θα κρίνει την παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη. Ακολούθησαν τετραήμερες διαβουλεύσεις με συμμετοχή των κομματικών επιτελείων του ΠΑΣΟΚ, της ΝΔ και του ΛΑΟΣ, για την επιλογή προσώπου που θα ηγηθεί στο νέο κυβερνητικό σχήμα. Στις 10/11 επιλέχτηκε ο Λ. Παπαδήμος ως νέος πρωθυπουργός. Τα νέα μέτρα του δεύτερου μνημονίου εγκρίθηκαν από την Κυβέρνηση στις 10 Φεβρουαρίου 2012 και περιλαμβάνουν τα εξής:

Μείωση κατά 22% κατώτατου μισθού σε όλα τα κλιμάκια του βασικού μισθού και 32% στους νεοεισερχόμενους μέχρι 25 ετών. Κατάργηση 150.000 θέσεων από το δημόσιο τομέα έως το 2015, εκ των οποίων 15.000 μέσα στο 2012. κλείσιμο 200 εφοριών, κατάργηση φοροαπαλλαγών και χαμηλού ΦΠΑ στα νησιά κλπ.

Ψηφίζεται το δεύτερο Μνημόνιο(υπέρ 199 βουλευτές, κατά 74 και 5 ψήφισαν παρών). Στις 9 Μαρτίου ολοκληρώνεται με επιτυχία το PSI. Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα έφτασε το 95,7%.

Στις 11 Απριλίου ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε την ημερομηνία των εκλογών (6 Μαΐου). Το αποτέλεσμα των εκλογών οδήγησε σε ριζική αλλαγή του πολιτικού τοπίου και κατακερματισμό του πολιτικού σκηνικού χωρίς κυβέρνηση.

Στις 16 Μαΐου ορίστηκε υπηρεσιακή κυβέρνηση (πρωθυπουργός Π. Πικραμμένος) και προκηρύχθηκαν νέες εκλογές (17 Ιουνίου). Οι εκλογές ανέδειξαν την ΝΔ πρώτο κόμμα, χωρίς αυτοδυναμία. Με την συνεργασία ΠΑΣΟΚ/ΔΗΜΑΡ, σχηματίστηκε κυβέρνηση συνεργασίας (πρωθυπουργός Α.Σαμαράς).

Ιούνιος-Νοέμβριος, 2012: Τρίτο Μνημόνιο και Έκτο Πακέτο Μέτρων:

Από τον Αύγουστο τρίμηνες σκληρές διαπραγματεύσεις κυβέρνησης & τρόικας κατέληξαν στην κατάρτιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, ΜΠΔΣ- 2013-16 (προβλέπει μέτρα ύψους 18,9B€, από τα οποία τα 9,4B€ αφορούν το έτος 2013), που υπερψηφίστηκε στις 7 Νοεμβρίου (153 ψήφοι ΝΔ, ΠΑΣΟΚ). Το νέο πακέτο μέτρων περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, από 1-1-2013, Μείωση συντάξεων από 5-15%, από τα 1.000€ και άνω, Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια, Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο εργαζομένων στις ΔΕΚΟ κλπ
Στις 27 Νοεμβρίου, το Eurogroup με στόχο να διασφαλίσει ότι η Ελλάδα θα έχει χρέος στο 124% του ΑΕΠ το 2020 και χαμηλότερο του 110% του ΑΕΠ στο 2022:

- χαιρετίζει την αξιολόγηση της τρόικας ότι η Ελλάδα έχει υλοποιήσει ικανοποιητικά ένα ευρύ σύνολο μεταρρυθμίσεων και μέτρων και επικυρώνει τον προϋπολογισμό 2013 και μια φιλόδοξη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική για την περίοδο 2013-16.

-αποφασίζει τη σταδιακή διευκόλυνση της Ελλάδας για να μπορέσει να μειώσει το υπέρρογο δημόσιο χρέος της, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόζει αυστηρά τα συμφωνηθέντα διαρθρωτικά μέτρα τόσο κατά τη διάρκεια του προγράμματος, όσο και μετά τη λήξη του. Οι διευκολύνσεις περιλαμβάνουν: αποδέσμευση της επόμενης δόσης του 43.7B€ για τη στήριξη του προϋπολογισμού και την τραπεζική ανακεφαλαίωση, μείωση των επιτοκίων των διμερών δανείων στα πλαίσια του πρώτου Μνημονίου κατά 1%, μείωση κατά 0,1% της αμοιβής του ΕΜΣ για τα δάνεια στην Ελλάδα, επιμήκυνση του χρόνου αποπληρωμής των δανείων του ΕΜΣ κατά 15 έτη, αναβολή για 10 έτη της πληρωμής των τόκων στο ΕΜΣ για τα διατεθέντα και διατιθέμενα δάνεια.

Ανάλυση της κρίσης

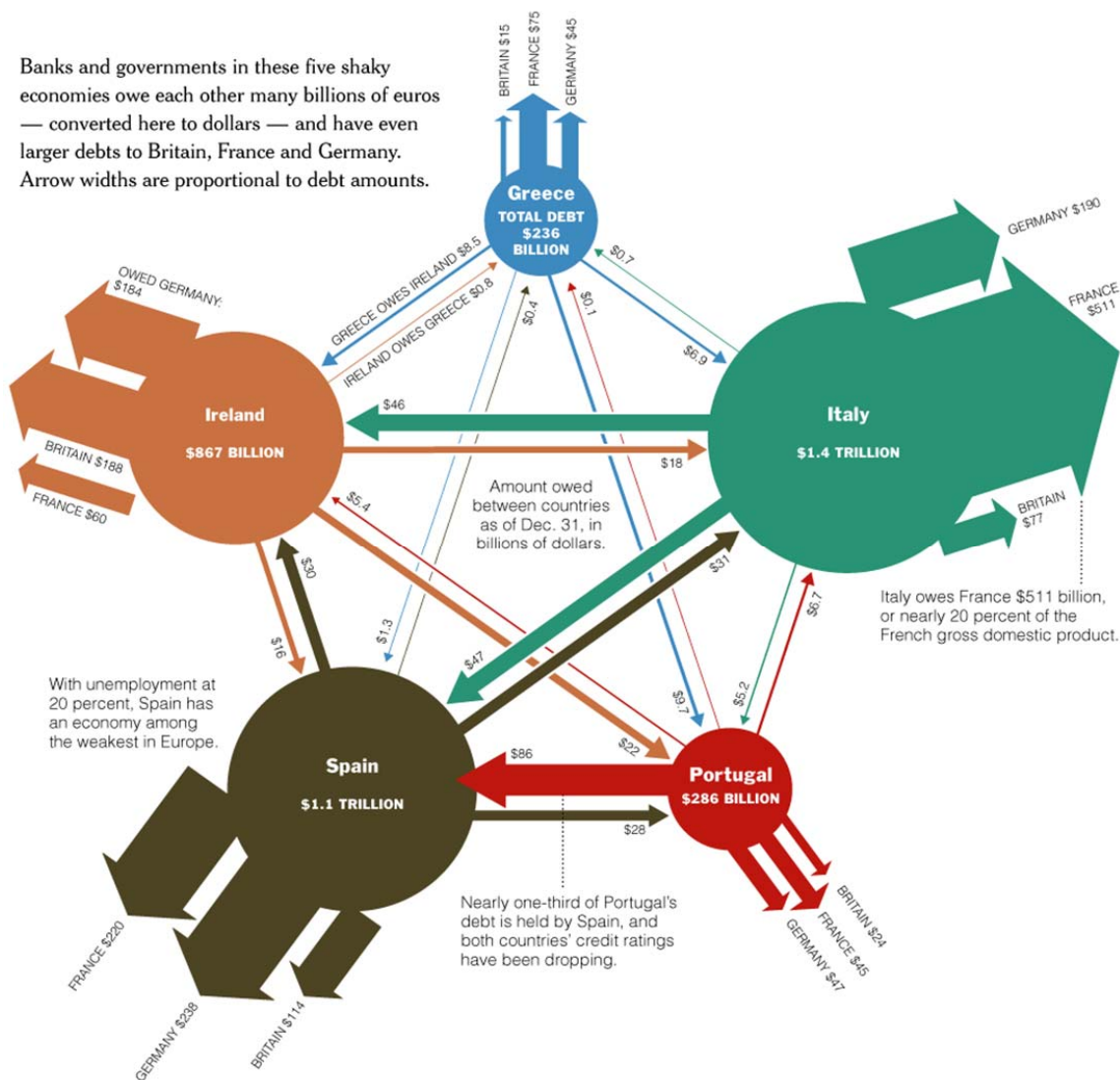
Τα βασικά οικονομικά στοιχεία 2006-2001

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται τα πραγματοποιηθέντα βασικά οικονομικά στοιχεία κατά τα έτη 2006-2011. Χαρακτηριστικές παρατηρήσεις: οι προειδοποιήσεις στους τότε πρωθυπουργούς και υπουργούς οικονομικών (και όχι μόνο)-κίτρινη κάρτα το 2008 και κόκκινη κάρτα το 2009, η μείωση του Κ/Κ εισοδήματος του 2011 κατά 10% σχετικά με το 2006, η μεγάλη ύφεση μετά το 2008, η δραματική αύξηση της ανεργίας μετά το 2008 καθώς και οι αυξήσεις των ελλειμμάτων και του χρέους μετά το 2008.

Οικονομικό Στοιχείο (Μ€)	2006	2007	2008	Κάρτες	2009	2010	2011
Δημόσια Εσοδα	102	114	123		124	130	123
Δημόσιες Δαπάνες	115	129	146		160	154	143
Τόκοι	9.6	9.8	11.2		12.3	13	16
Ελλειμμα Προϋπολογισμού (% ΑΕΠ)	-6.2	-6.7	-9.9		-15.5	-10.6	-9.3
Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ	5.5	3.5	-0.2		-3.1	-4.9	-7.1
Δημόσιο Χρέος	226	239.3	263.3		299.7	329.5	355.7
Ονομαστικό ΑΕΠ	209	223.2	233.2		232	227	215
Λόγος Χρέους/ΑΕΠ (%)	1.08	1.07	1.13		1.29	1.45	1.65
Ανεργία	9.5	8.5	8		10	11.9	15.4
Ετήσιος Πληθωρισμός (%)	3.3	3	4.2		1.3	4.7	3.1
Εισαγωγές	72	85	90		71	70	69
Εξαγωγές	48	53	56		45	49	52
Ακαθάριστο Κ/Κ Εισόδημα (Αγοραίες Τιμές, Κ€)	18,284	19,367	20,074		19,982	19,095	17,933
Καθαρό Κ/Κ Εισόδημα (Διαθέσιμο, Κ€)	15,990	16,802	17,374		16,997	15,805	14,355

Ο Ιστός των χρεών στην ΟΝΕ

Στο γράφημα που ακολουθεί απεικονίζεται η πολυπλοκότητα των χρεών των τραπεζών και των κυβερνήσεων (σε \$) των χωρών της Ελλάδας, Πορτογαλίας, Ισπανίας, Ιταλίας και Ιρλανδίας μεταξύ τους καθώς και από την Γερμανία, Γαλλία και Μεγάλη Βρετανία. Το πάχος των βελών είναι ανάλογο του ποσού των χρεών(πηγή: NY Times Europe's Web of Debt).

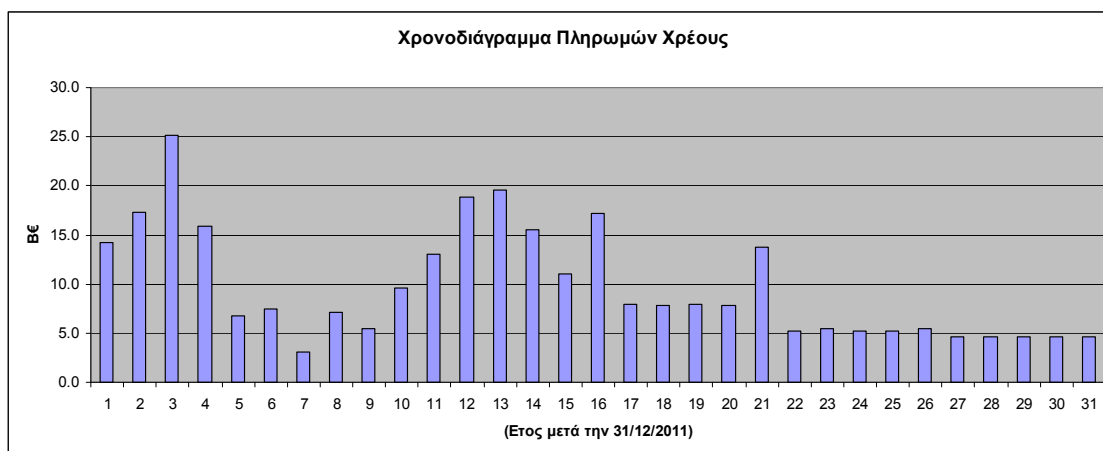
Το Δημόσιο Χρέος τον Σεπτέμβριο του 2012

Η σύνθεση του δημοσίου χρέους τον Σεπτέμβριο, 2012 ήταν:

Συνολικό Χρέος	B €
Ομόλογα	118
Γραμμάτια	18
Δάνεια από ESM	149
Άλλα δάνεια	18
Εγγυήσεις	20

Το χρονοδιάγραμμα πληρωμών του χρέους

Στο γράφημα που ακολουθεί φαίνεται το χρονοδιάγραμμα των πληρωμών του Ελληνικού χρέους 304B€ (Σεπτέμβριος 2012) από το 2012 έως το 2042.

Τα αίτια της οικονομικής κρίσης

Υπάρχει μια πληθώρα αιτίων της Ελληνικής οικονομικής κρίσης. Μπορούμε να τα κατατάξουμε σε δύο κατηγορίες. Στα γενικά διαχρονικά αίτια και στα αίτια μετά το 2008.

Τα βασικά γενικά διαχρονικά αίτια είναι τα εξής:

- ✓ Πτωχό, πελατειακό και ως επί το πλείστον κληρονομικό πολιτικό σύστημα.
- ✓ Κακοδιοίκηση των φορέων δημοσίων οικονομικών, ΔΕΚΟ και Ασφαλιστικών Ταμείων
- ✓ Συνεχή πρωτογενή ελλείμματα από το 1974
- ✓ Κακοδιοικούμενος, κακοκαμωμένος, φτωχά-μηχανοργανωμένος, διεφθαρμένος, γραφειοκρατικός, υπερδιογκωμένος και πελατειακός δημόσιος τομέας
- ✓ Διεφθαρμένος, κομματικός και πελατειακός συνδικαλισμός
- ✓ Κρατικίστικη ανάπτυξη και περιορισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (πχ. αγροτικές επιδοτήσεις, κρατικοποίηση ιδιωτικών επιχειρήσεων). Τα μέλη της κυβέρνησης ανήκουν στην εκτελεστική εξουσία αλλά και στη νομοθετική με συνέπεια να δαπανούν περισσότερα και να αποταμιεύουν λιγότερα για να μη δυσαρεστήσουν τους ψηφοφόρους τους
- ✓ Απόκρυψη του δανεισμού καθώς οι πολιτικοί ήθελαν να ικανοποιήσουν τα κριτήρια Μάστριχτ (Έλλειμμα 3%, Λόγος Χρέους/ΑΕΠ <120%)
- ✓ Καμιά συστηματική προσπάθεια για έλεγχο: των δαπανών, της εκτεταμένης φοροδιαφυγής, της φοροείσπραξης, της διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε υψηλές βαθμίδες (πολεοδομία, εφορίες), των χρεών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης
- ✓ Μεταφορά/κατάθεση χρήματος σε τράπεζες εξωτερικού, σκάνδαλα προμηθειών, ξέπλυμα μαύρου χρήματος
- ✓ Είσοδος της χώρας στην ΟΝΕ χωρίς επαρκή προετοιμασία, συνεχής χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας και πτώση της παραγωγής μετά την είσοδο στη ΟΝΕ
- ✓ Η Ελλάδα ζούσε πέρα από τις δυνατότητές της ακόμη και προ ΟΝΕ, φουσκωμένες δημόσιες δαπάνες, αύξηση μισθών/συντάξεων/εφάπαξ πολύ πέρα από τις χώρες της ΟΝΕ, συντάξεις και επιδόματα μαϊμού, πολλαπλές συντάξεις, συντάξιμη ηλικία κλπ.
- ✓ Υπερδιογκωση των συστημάτων υγείας και εκπαίδευσης
- ✓ Μεγάλα χρέη και υπερβολικές δαπάνες για την εκτέλεση των ΟΑ το 2004.
- ✓ Μετά την είσοδο στην ΟΝΕ, η χώρα δεν μπορεί να τυπώσει χρήμα και να υποβαθμίσει το νόμισμά της
- ✓ Υπερδιογκωμένη παράνομη μετανάστευση.
- ✓ Αναρίθμητες απεργίες/στάσεις εργασίας πολύ-πολύ πάνω από τις άλλες χώρες της ΕΕ.

Κατά το 2008 και 2009 τα βασικότερα αίτια είναι τα εξής:

- ✓ Παρά τα προειδοποιητικά μηνύματα από τις αρχές του 2008 (*ιδιαίτερα της καταστροφής της Αθήνας το Δεκέμβριο, 2008*) και της επάρκειας χρόνου για τη λήψη μέτρων υπήρξε υπερβολικός δισταγμός, αναποφασιστικότητα και καμιά αντίδραση από το πολιτικό και οικονομικό σύστημα.
- ✓ Οι δύο μεγαλύτερες Ελληνικές 'βιομηχανίες' της ναυτιλίας και του τουρισμού επλήγησαν βαριά από την παγκόσμια ύφεση.
- ✓ Το κυβερνητικό, διοικητικό και πολιτικό σύστημα απέτυχε να κατανοήσει τη μορφή και τη σημασία των οικονομικών θεμάτων, παρόντα σε όλες σχεδόν τις χώρες και τότε θεραπεύσιμα εύκολα. Όταν χτύπησε η παγκόσμια οικονομική κρίση και τα Ελληνικά χρέη ήλθαν στο φως η χώρα ήταν ανέτοιμη να τα αντιμετωπίσει.
- ✓ Αναποφασιστικότητα, διστακτικότητα και μη πολιτική βούληση για τη λήψη σοβαρών δημοσιονομικών μέτρων για τη διόρθωση της κατάστασης.
- ✓ Τεράστια ελλείμματα. Ενώ τα χρήματα έρρεαν από τα ταμεία της πολιτείας, τα έσοδα επλήγοντο από τη φοροδιαφυγή, την περιορισμένη φοροείσπραξη, μαζικές μεταφορές σε τράπεζες του εξωτερικού και αναλήψεις για τα 'σεντούκια' του εσωτερικού.
- ✓ Πανικόβλητοι, ανέτοιμοι, 'λίγοι' κυβερνήτες, πολιτικοί, διοικητές οικονομικών φορέων, τραπεζίτες.
- ✓ Ανίκανοι, ανεύθυνοι, 'μικροί' ηγέτες (*ιδιαίτερα πρωθυπουργοί και υπουργοί οικονομικών και ανάπτυξης*) τόσο των κυβερνώντων κομμάτων όσον και της αντιπολίτευσης.
- ✓ Συνεχείς εκλογικές αναμετρήσεις, με απατηλά συνθήματα του τύπου 'λεπτά υπάρχουν'.
- ✓ Όταν η Ελληνική κρίση έγινε παγκόσμια γνωστή το φθινόπωρο του 2009, η τότε κυβέρνηση (*στο μεθυστικό κόσμο της εκλογικής της νίκης*) ήταν αναποφάσιστη, αναβλητική και διστακτική να πάρει τα απαραίτητα άμεσα μέτρα σταματήματος και ανάκαμψης της κρίσης.
- ✓ Η υπεραπλούστευση της οικονομικής κατάστασης και ο λαϊκισμός των ΜΜΕ.

Μετάδοση της κρίσης

Το ρίσκο της μετάδοσης της κρίσης στις άλλες χώρες της ΟΝΕ, σε περίπτωση μη ελέγχου της κρίσης στην Ελλάδα και πτώχευσης, έχει περιοριστεί κατά πολύ. Και, αυτό λόγω:

- Μιας επιτυχούς δημοσιονομικής εδραίωσης/υλοποίησης δομικών μεταρρυθμίσεων και λήψη οικονομικών μέτρων που έχουν βελτιώσει σημαντικά την οικονομική σταθερότητα.

- Καθιέρωση ενός μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) για τα μέλη της Ευρωζώνης, ο οποίος εγγυάται (μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ΕΚΤ) να προσφέρει επιπρόσθετη οικονομική υποστήριξη, με επιδοτούμενο επιτόκιο, σε όλες τις υπερχρεωμένες χώρες της ΟΝΕ οι οποίες αντιμετωπίζουν οικονομική κρίση και δυσχέρεια ανοίγματος στις οικονομικές αγορές.

Προοπτική και μελλοντικές δράσεις

Η προοπτική

Το 2013 εκτιμάται ότι θα είναι έτος καμψής για την επανεκκίνηση της Ελληνικής οικονομίας. Αναμένεται βελτίωση της χρηματοδότησης της οικονομίας λόγω αναδιάρθρωσης και ανακεφαλαιοποίησης του τραπεζικού τομέα. Τόνωση των επενδύσεων από το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων και εξάλειψη της αβεβαιότητας της πορείας της χώρας. Ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ προβλέπεται σε -4,5%. Ο πληθωρισμός και το ποσοστό ανεργίας αναμένονται να μειωθούν και να αυξηθούν, αντίστοιχα. Οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου προβλέπεται να ανακάμψουν σταδιακά. Οι μακροοικονομικές προοπτικές αναμένεται να βελτιωθούν μεσοπρόθεσμα, με βάση τη δημοσιονομική εξυγίανση και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που έχουν ξεκινήσει από το 2010 και συνεχίζονται πλέον με μεγαλύτερη ένταση. Στα επόμενα έτη προβλέπεται σταδιακή επιτάχυνση της ανάπτυξης μέχρι το 2016 (+3,5%).

Οι μελλοντικές δράσεις

Για την πραγμάτωση της προοπτικής χρειάζεται:

- ✓ Πιστή εφαρμογή και μη παρέκκλιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 (ΜΠΔΣ 2013-2016).

Το ΜΠΔΣ 2013-2016 περιλαμβάνει την οικονομική πολιτική και στρατηγική παραθέτοντας λεπτομερώς τους στόχους, τις δράσεις, τις μεταρρυθμίσεις, τα μέτρα, την κοστολόγηση και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους για την περίοδο 2013-16. Η στρατηγική της οικονομικής πολιτικής έχει δύο κατευθύνσεις.

Η πρώτη κατεύθυνση είναι η εδραίωση της δημοσιονομικής εξυγίανσης, προσαρμογής και πειθαρχίας και βασίζεται:

Στην υιοθέτηση και υλοποίηση των αναγκαίων θεσμικών αλλαγών που συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργίας των δομών του δημόσιου τομέα, στη δημιουργία ενός απλού, σταθερού, αποτελεσματικού και δίκαιου φορολογικού συστήματος, στην αναδιάρθρωση των δομών της Κεντρικής Διοίκησης, της Αυτοδιοίκησης και φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, στην απλοποίηση του νομικού συστήματος και επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, στον ορθολογισμό των δαπανών μισθών & συντάξεων, φαρμάκων & υπηρεσιών υγείας και άμυνας, στη μεταρρύθμιση των δημόσιων συμβάσεων & προμηθειών (μεγαλύτερη διαφάνεια και οικονομία), στις αλλαγές του ασφαλιστικού συστήματος ώστε να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης.

Η δεύτερη κατεύθυνση είναι η υλοποίηση πολλαπλών πολιτικών και μέτρων για την τόνωση της οικονομίας ως προς την ανάπτυξη, την ανεργία, τη ρευστότητα και τη μείωση του ελλείμματος. Σ' αυτό το πλαίσιο οι βασικές προτεραιότητες είναι:

(1) Ο εμπλουτισμός της οικονομικής πολιτικής με μέτρα και δράσεις που στοχεύουν σε άμεση επανεκκίνηση της οικονομίας, όπως: επιτάχυνση απορρόφησης προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2007 - 2013, δημιουργία Ελληνικού Επενδυτικού Ταμείου, αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 'ξεπάγωμα' μεγάλων δημοσίων έργων και ανάπτυξη μιας Εθνικής Στρατηγικής Εξαγωγών, και

(2) Η επιτάχυνση υλοποίησης μιας σειράς διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπως: πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων, μείωση εμποδίων προσέλκυσης επενδύσεων, ενδυνάμωση ανταγωνισμού στις αγορές υπηρεσιών και προϊόντων, αναπτυξιακή και διαφανής αξιοποίηση κρατικής ακίνητης περιουσίας, ενίσχυση επιχειρηματικότητας, διόρθωση του επενδυτικού νόμου, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και επένδυση στις νέες πηγές ανάπτυξης

- ✓ Πολιτική σταθερότητα και αποφυγή προσφυγής σε εκλογές πριν το 2016
- ✓ Βελτίωση του κλίματος και της ψυχολογίας της οικονομίας
- ✓ Επιτάχυνση εκμετάλλευσης φυσικού πλούτου και πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας (φυσικές πηγές ενέργειας, ορυκτός πλούτος στην ξηρά καθώς και υποθαλάσσια κοιτάσματα υδρογονανθράκων)
- ✓ Οργανωμένη ανάπτυξη και επανόρθωση των πυλώνων της οικονομίας όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, η γεωργία...
- ✓ Αποδοτική και αποτελεσματική αντιμετώπιση και καταπολέμηση της ανεξέλεγκτης παράνομης μετανάστευσης.
- ✓ Ανάκληση και φορολόγηση των αδήλων καταθέσεων των Ελλήνων καταθετών που παράνομα κατέθεσαν σε τράπεζες του εξωτερικού.
- ✓ Ισονομία, κοινωνική δικαιοσύνη και τιμωρία των εμπλεκόμενων σε σκάνδαλα προμηθειών, παράνομης εμπορίας καυσίμων, ξεπλύματος μαύρου χρήματος όσο ψηλά και αν βρίσκονται.

Πηγές: <http://www.minfin.gr/>, <http://www.statistics.gr>, <http://www.consilium.europa.eu>, <http://en.wikipedia.org/archivos/http://ebookbrowse.com/the-root-causes-of-the-greek-sovereign-debt-crisis-05-05-2011-3-pdf-d128049527>, <http://www.bbc.co.uk/news/>

*Το παρόν άρθρο είναι ελεύθερη μετάφραση της παρουσίασης που έκανε ο συγγραφέας στο Superior Pakistani National Management College κατά την επίσκεψή του στο ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ την 5/12/2012